

شیوه‌نامه جامع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

شماره سند : RQA01

یادگیری هدفمند،
توسعه هوشمند

تهیه کننده :	تایید کننده :	تصویب کننده:
مرکز ارزیابی کیفیت و تعالی یاددهی و یادگیری	کمیته کیفیت	رئیس دانشگاه - قائم مقام دانشگاه
نام و نام خانوادگی: سمیه لیاقت امضا	جلسه ۱۵۶ کمیته کیفیت مورخ ۱۴۰۵/۰۶/۲۸	نام و نام خانوادگی: خدایار ایلی امضا
شماره آخرین بازنگری: تاریخ آخرین بازنگری:	۹ صفحه	

شماره سند: R QA01 1 صفحه	شیوه نامه جامع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	
-------------------------------	---------------------------------------	--

ردیف	شماره بازنگری	صفحات تغییر یافته	شرح بازنگری	توضیحات

شماره سند: R QA01 2 صفحه	شیوه نامه جامع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	
-------------------------------	---------------------------------------	--

شناسنامه سند

مؤلفه	مشخصات
عنوان سند	شیوه نامه جامع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
ماهیت	شیوه نامه اجرایی، سنجش، تضمین کیفیت و ارزیابی عملکرد
مالک سند	مرکز ارزیابی کیفیت و تعالی یاددهی یادگیری
دامنه	کلیهٔ دروس، اعضای هیئت علمی و اساتید مدعو دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه مهربرز
نسخه	۱/۰
چرخه بازنگری	سالانه
اسناد پایه	«دستورالعمل جامع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانشجویان در دانشگاه مهربرز با رویکرد یادگیری محوری در بستر آموزش الکترونیکی» تهیه شده در معاونت آموزشی و پژوهشی؛ چارچوب مرجع جامع سنجش یادگیری و تعالی دانشگاه مهربرز
اصل مرجع	هم راستایی سازنده، استمرار و تنوع سنجش، بازخورد سازنده، عدالت و شفافیت، اصالت علمی، حضور مؤثر آموزشی و بهبود مستمر بر پایه شواهد

فهرست

۳	مقدمه
۳	هدف و اصول
۴	انتظارات دانشگاه
۶	الگوی پیشنهادی توزیع نمره دانشجو
۶	الزامات طراحی آزمون
۶	هوش مصنوعی
۷	الزامات اجرایی
۷	عدالت، حریم خصوصی و اصالت علمی
۷	ارزیابی عملکرد آموزشی استادان
۸	جمع بندی

مقدمه

محیط یادگیری دیجیتال، ماهیت شواهد یادگیری را دگرگون ساخته چرا که دانشجو با منابع متنوع، تعاملات چندگانه، ابزارهای هوش مصنوعی، سامانه و مسیرهای یادگیری گوناگون مواجه است. در چنین بستری، اتکا به آزمون پایانی برای استنباط یادگیری واقعی ناکافی است. سنجش باید بتواند شواهد متنوع، در طول یادگیری، معتبر و منصفانه را تولید کند. همچنین ارزشیابی در رویکرد سازاگرایانه ابزار تولید نمره نیست؛ بلکه بخشی از فرایند یاددهی-یادگیری است که به دانشجو کمک می کند تا میزان پیشرفت خود را تعیین، شکاف های یادگیری را شناسایی و سپس مسیر یادگیری خود را اصلاح کند.

شواهد پژوهشی در آموزش آنلاین و ترکیبی نشان می دهد که **حضور استاد و تعامل علمی او** با برخی پیامدهای یادگیری و تجربه دانشجو ارتباط دارند. همچنین شواهد در آموزش عالی از نقش ارزشیابی تکوینی، کوپیزها و بازخورد استاد و هم تایان در حمایت از یادگیری پشتیبانی می کند. بر این اساس، دانشگاه انتظار دارد ارزشیابی دروس از رویکرد صرفاً «پایان ترمی» به سمت **ارزشیابی مستمر، متنوع، معنادار و همراه با بازخورد حرکت کند. این حرکت در مسیری تدریجی طی ترم های آتی پیگیری خواهد شد.**

هدف این شیوه نامه ایجاد چارچوبی مشترک برای ارتقای کیفیت تجربه یادگیری دانشجو در محیط دیجیتال است، چرا که دانشگاه مهربالبرز بر گذار از «آزمون محوری و نتیجه محوری» به «یادگیرنده محوری و فرایند محوری» برای ارتقای کیفیت تصریح دارد.

هدف و اصول

هدف

هدف این شیوه نامه، ایجاد چارچوبی برای:

- سنجش منصفانه و معتبر یادگیری دانشجو؛
- هم راستایی ارزشیابی با اهداف، محتوا و پیامدهای یادگیری؛
- تقویت ارزشیابی تکوینی و بازخورد؛
- افزایش تعامل آموزشی در محیط دیجیتال؛

شماره سند: R QA01 4 صفحه	شیوه نامه جامع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	
-------------------------------	---------------------------------------	--

- ایجاد شفافیت در شیوه ارزیابی؛
- بهبود مستمر فرایند یاددهی-یادگیری است.
- این شیوه نامه در کلیه دروس دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد اجرا می شود. در مواردی که ماهیت درس یا رشته اقتضای متفاوتی داشته باشد، شیوه ارزشیابی می تواند با رعایت اهداف آموزشی درس تعدیل شود.

اصول

ارزشیابی یادگیری در دانشگاه بر اصول زیر استوار است:

۱. **هم راستایی با پیامد یادگیری:** ارزشیابی باید آنچه را بسنجد که یادگیری براساس آن طراحی شده است.
۲. **استمرار:** سنجش یادگیری در طول نیم سال انجام شود و به آزمون پایان ترم محدود نباشد.
۳. **تنوع:** از ترکیبی متناسب از آزمون، تکلیف، پروژه، فعالیت تعاملی در تالار گفت و گو و سایر شواهد یادگیری استفاده شود.
۴. **عدالت:** دانشجویان فرصت منصفانه ای برای نشان دادن شایستگی های خود داشته باشند.
۵. **شفافیت:** معیارها، روش ها و نمره ارزشیابی از ابتدای نیم سال برای دانشجو روشن باشد.
۶. **بازخورد:** ارزشیابی تا حد امکان به بهبود یادگیری دانشجو کمک کند.
۷. **اصالت علمی:** اصالت عملکرد دانشجو تا حد امکان قابل احراز باشد.

انتظارات دانشگاه

ارزشیابی مستمر: استاد موظف است متناسب با ماهیت درس، در طول نیم سال از فعالیت های ارزشیابی تکوینی استفاده کند. این فعالیت ها می تواند شامل موارد زیر باشد:

- کوئیزها؛
- تکالیف تحلیلی؛
- حل مسئله؛
- مطالعه موردی و سناریو؛
- پروژه؛
- خودارزیابی و همتاسنجی؛
- مشارکت علمی در تالار گفت و گو؛
- ارائه یا دفاع از پروژه؛
- پرتفولیوی الکترونیکی.

هدف از ارزشیابی مستمر، صرفاً تولید نمره نیست؛ بلکه **شناخت میزان پیشرفت و شناسایی به موقع شکاف های یادگیری** است. **آزمون میان ترم:** آزمون میان ترم برای کل دروس به عنوان یکی از ارکان ارزشیابی درس برگزار می شود. در دروس کاملاً مهارتی یا پروژه محور، شیوه اجرای ارزشیابی میان ترم می تواند متناسب با ماهیت درس طراحی شود.

تالار گفت‌وگو: استادان، متناسب با ماهیت درس، از تالارهای گفت‌وگو برای ایجاد تعامل علمی و یادگیری مشارکتی استفاده می‌کنند. موضوعات تالار گفت‌وگو بهتر است صرفاً به پرسش‌های اطلاعاتی محدود نباشند و دانشجو را به فعالیت‌هایی مانند نمونه‌های زیر دعوت کنند:

- تحلیل؛ مقایسه؛
 - استدلال؛ نقد؛ حل مسئله؛
 - کاربرد دانش در موقعیت واقعی و دفاع از یک دیدگاه علمی
- پژوهش‌ها نشان داده‌اند که حضور آموزشی و شناختی اساتید در محیط‌های آنلاین بر کیفیت یادگیری مؤثرند.
- بازخورد:** ارائه بازخورد، بخشی از فرایند یاددهی-یادگیری است. بازخورد مؤثر باید حتی‌الامکان دارای ویژگی‌های زیر باشد:
- به موقع؛
 - شفاف؛
 - مرتبط با اهداف و پیامدهای یادگیری؛
 - مبتنی بر شواهد؛
 - قابل استفاده برای بهبود عملکرد بعدی

اعلام نمره، بازخورد آموزشی محسوب نمی‌شود؛ بلکه دانشجو باید بتواند از بازخورد دریافت‌شده پاسخ سؤال‌های زیر را بیابد:

چه چیزی را درست انجام داده است؟ چه چیزی نیاز به اصلاح دارد؟

و برای بهبود عملکرد خود چه کاری می‌تواند انجام دهد؟

پژوهش‌های ارزشیابی تکوینی و بازخورد در آموزش عالی از اهمیت این رویکرد حمایت می‌کند.^۱

حضور مؤثر استاد در LMS: استاد موظف است برای هدایت آموزشی، پاسخ‌گویی، تعامل علمی و رصد یادگیری، حداقل یک ساعت در هفته و در مجموع ۱۲ ساعت در طول نیم‌سال، حضور مؤثر در سامانه یادگیری (LMS) داشته باشد. منظور از حضور مؤثر صرفاً ورود به سامانه نیست و می‌تواند از طریق فعالیت‌هایی مانند موارد زیر تحقق یابد:

- پاسخ به پرسش‌های دانشجویان؛
 - ارائه بازخورد؛
 - مشارکت در تالار گفت‌وگو و هدایت بحث‌های علمی؛
 - ارائه راهنمایی یادگیری؛
 - بررسی فعالیت‌های یادگیری؛
 - بررسی نتایج ارزشیابی‌ها؛
 - و مداخله آموزشی برای دانشجویان نیازمند حمایت.
- بنابراین، معیار اصلی برای حضور استاد، کیفیت و کارکرد آموزشی آن است، نه صرفاً مدت زمان ورود به سامانه.

^۱ . هرچند درباره اینکه دقیقاً کدام نوع بازخورد در همه شرایط مؤثرتر است، شواهد یکسانی وجود ندارد.

الگوی پیشنهادی توزیع نمره دانشجو

اصل کلی: نمره نهایی دانشجو باید حاصل مجموعه شواهد یادگیری در طول نیم سال باشد و صرفاً به عملکرد در آزمون پایان ترم وابسته نباشد. با توجه به تنوع دروس، الگوی زیر پیشنهاد می شود:

نمره پیشنهادی	مؤلفه ارزشیابی
۶ تا ۸	آزمون پایان ترم
۱۲ تا ۱۴	انواع فعالیت های یادگیری (تکلیف، آزمون، پروژه، تعامل در تالار گفت و گو، میان ترم)
۲۰	جمع

درصدهای فوق، الگوی سیاستی دانشگاه برای ایجاد **تعادل میان ارزشیابی مستمر و ارزشیابی پایانی** است. برای دروس عملی، پروژه محور یا مهارتی، امکان تعدیل سهم مؤلفه ها با تصویب گروه وجود دارد؛ مشروط بر آنکه پوشش مناسب ارزشیابی اهداف درس حفظ شود.

الزامات طراحی آزمون

آزمون های درسی باید حتی الامکان:

۱. با اهداف، سرفصل های مصوب و پیامدهای یادگیری هم راستا باشند؛
۲. به حفظ و بازشناسی اطلاعات محدود نشوند؛
۳. متناسب با سطح درس، شامل سؤالات تحلیلی و کاربردی باشند؛
۴. از **بانک سؤال** مناسب استفاده کنند؛
۵. در صورت امکان از تصادفی سازی سؤالات استفاده کنند؛
۶. از نظر دشواری و کیفیت سؤال بررسی مداوم شوند؛
۷. برای **آزمون نهایی از امن آزمون** استفاده شود.
۸. پرسش ها یا فعالیت هایی انتخاب شوند که دانشجو را به **کاربرد، تحلیل، استدلال و تولید پاسخ اصیل** وادار کند.

هوش مصنوعی

دانشگاه استفاده مسئولانه از هوش مصنوعی را در چارچوب اهداف یادگیری دنبال می کند. بنابراین ضروری است استاد در طرح درس و ابتدای نیم سال مشخص کند:

- استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی در کدام فعالیت ها مجاز است و در صورت مجاز بودن، در چه سطحی مجاز است؛
 - دانشجو چگونه باید استفاده از ابزار را اعلام کند.
- استفاده از هوش مصنوعی در آزمون پایان ترم، ممنوع است؛ مگر آنکه استفاده از آن صراحتاً بخشی از هدف یا شیوه ارزیابی درس باشد.

برای افزایش اصالت ارزشیابی، استفاده از روش‌هایی مانند دفاع شفاهی کوتاه، ارائه، پرسش‌های تحلیلی و فعالیت‌های مبتنی بر تجربه و حل مسئله توصیه می‌شود.

نتیجه تشخیص متن توسط هوش مصنوعی به تنهایی مبنای احراز تخلف آموزشی نیست؛ تصمیم‌گیری در این باره بر اساس شواهد کافی و مقررات مربوط انجام می‌شود.

الزامات اجرایی

استاد گرامی موظف است پیش از شروع یا ابتدای نیم‌سال، شیوه ارزشیابی درس را به‌طور شفاف در اختیار دانشجویان قرار دهد. این اطلاعات باید حداقل شامل موارد زیر باشد:

- اهداف و پیامدهای یادگیری؛
- روش‌های ارزشیابی؛
- وزن هر فعالیت؛
- نحوه مشارکت در تالار گفت‌وگو؛
- معیارهای ارزیابی پروژه و تکالیف؛
- نحوه استفاده از هوش مصنوعی؛
- شیوه و زمان تقریبی ارائه بازخورد؛
- و مقررات مربوط به اصالت علمی.

پس از شروع نیم‌سال، هر تغییر اساسی در شیوه ارزشیابی باید با اطلاع‌رسانی شفاف و رعایت حقوق دانشجویان انجام شود.

عدالت، حریم خصوصی و اصالت علمی

در اجرای ارزشیابی ضروری است:

۱. حریم خصوصی دانشجویان رعایت شود.
۲. استفاده از داده‌های LMS و سامانه‌های آزمون در چارچوب اهداف آموزشی و مقررات دانشگاه باشد.
۳. شیوه‌های نظارت و پایش آزمون تا حد امکان برای دانشجو شفاف باشد.
۴. رسیدگی به تخلفات آموزشی مطابق مقررات مصوب دانشگاه انجام شود. هرگونه حکم تنبیهی یا عدد مربوط به نمره پس از تطبیق با مقررات رسمی دانشگاه و مراجع ذی‌صلاح در نسخه نهایی شیوه‌نامه درج شود.

ارزیابی عملکرد آموزشی استادان

ارزیابی عملکرد آموزشی اساتید گرامی بر پایه این سند تغییراتی خواهد داشت که در سندی جداگانه در اختیار اساتید قرار خواهد گرفت. خلاصه این تغییرات به شرح زیر است:

ارزیابی عملکردی اساتید

وزن	مؤلفه ارزیابی
۵۰%	ارزیابی دانشجویان از استاد
۱۴%	ثبت به موقع نمرات
۲۴%	تشکیل کلاس های مجازی توسط استاد
۱۲%	حضور ۱۲ ساعت مؤثر ^۲ در LMS (کیفیت اجرای ارزشیابی مستمر، آزمون میان ترم، تالار گفت وگو)
۱۰۰%	جمع

جمع بندی

از استادان گرامی انتظار می رود در هر نیم سال:

۱. ارزشیابی را در طول ترم و نه فقط در پایان ترم انجام دهند.
۲. آزمون میان ترم را متناسب با ماهیت درس برگزار کنند.
۳. از کوییزها و فعالیت های تکوینی برای رصد یادگیری استفاده کنند.
۴. متناسب با درس، فعالیت های تعاملی و علمی در LMS ایجاد کنند.
۵. بازخورد آموزشی و قابل استفاده به دانشجویان ارائه دهند.
۶. حداقل ۶ ساعت در طول نیم سال حضور مؤثر و مستند در LMS داشته باشند.
۷. سوالات و فعالیت هایی متناسب با اهداف یادگیری و فراتر از حفظ مطالب طراحی کنند.
۸. شیوه ارزشیابی و توزیع نمره را از ابتدای نیم سال شفاف اعلام کنند.
۹. نمرات را در موعد مقرر ثبت کنند.
۱۰. اصول عدالت، حریم خصوصی و اصالت علمی را رعایت کنند.
۱۱. سیاست استفاده از هوش مصنوعی را برای دانشجویان روشن کنند.
۱۲. از نتایج ارزشیابی برای اصلاح و بهبود تدریس استفاده کنند.

سخن پایانی: دانشگاه زمانی می تواند کیفیت یادگیری را تضمین کند که ارزشیابی را ابزار **تولید نمره** نداند، بلکه آن را بخشی از فرایند **هدایت و بهبود یادگیری** تلقی کند. حضور استاد در محیط دیجیتال صرفاً به برگزاری کلاس یا ورود به سامانه محدود نمی شود. حضور واقعی استاد در تعامل علمی با دانشجو، ارائه بازخورد، پایش پیشرفت دانشجو و مداخله آموزشی به موقع معنا پیدا می کند.

^۲. چنانچه اساتید ۶ ساعت حضور مؤثر در سامانه مدیریت یادگیری داشته باشند، این نمره به ایشان تعلق خواهد گرفت. منظور از «حضور مؤثر»، تعامل سازنده در مسیر یادگیری با ثبت بازخوردهای متنی به موقع و سازنده به تکالیف دانشجویان و مدیریت توزیع نمره میان فعالیت های مختلف به ویژه مشارکت مؤثر در موضوعات تالار گفت وگو است.

شماره سند: R QA01 9 صفحه	شیوه نامه جامع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی	
-------------------------------	---------------------------------------	---

این شیوه نامه قصد ندارد نسخه یکسان برای همه دروس ایجاد کند و در انتخاب روش های ارزشیابی باید به رشته، سطح تحصیلی، ماهیت درس و اهداف یادگیری توجه شود. هدف نهایی، ایجاد محیطی است که در آن ارزشیابی پایان یادگیری نباشد؛ بلکه بخشی از خود فرآیند یادگیری باشد.

برای مطالعه بیشتر درباره رویکردهای نو در ارزیابی و بهبود کیفیت و نیز دسترسی به منابع علمی پشتیبان این سند، پیوستی تهیه شده و در اختیار استادان گرامی قرار خواهد گرفت.